

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

In sexto. Tractantur sex.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Ientaculi sexti questio prima.
si perfecta est receptio, hoc est, si ex toto corde eum
recipimus. Hec de quinta et omnibus pro-
positis Hude in die sancti Gregorij.

M. D. xxij.

Incipit sextum ientaculum in quo sex tractantur.

Currunt sexto in his diebus
dominice passionis
tractanda sex.

Primum verba domini in cena: non
bibam de hoc genere vite usque in di-
em illum quam illud bibam vobiscum nonum in re-
gno patris mei.

Secundum, verbum domini ad Judam in eadem
cena: quod facis fac citius.

Tertium, verbum domini ad Petrum quem per-
cussit Malchum: conuerte gladium tuum in locum
suum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio
peribunt.

Quartum apud Marcum euangelistam: adole-
scens autem quidam sequebatur eum amictus sindone
super nudo, et tenuerunt eum. etc.

Quintum, erat autem parascene pasce.

Sextum, apud Joannem: accipite eum vos et
crucifigite.

Circa Primum difficultas nonnulla est:
quia non apparet quod nouum vinum

Ientaculi sexti questio secunda. Ixxi

biberit: ea bibiturus sit Christus cum apostolis in regno patris sui.

Ad hoc Dicitur q̄ quum domin⁹ dixit, quū bibam illud vobiscum nouum, si nouum potest esse nomen ⁊ potest esse aduerbiū. Et si est nomē, est sermo de spiritali vino, hoc est, gaudio nouo quod Christus in resurrectione sua ob nouam corporis immortalitatem assecutus est: ita q̄ intendit se non amplius bibitur⁹ corporale vinū donec transeat ad spiritalē vinum, id est, gaudiū immortalitatis. Quod bibiturus erat cum apostolis quoniam participes eos erat factur⁹ illius gaudi: iuxta illud, iterum autem videbo vos, ⁊ gaudebit cor vestrum, ⁊ gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et hic sensus consonat verbis relatis a Luca euāgelista: dum refert dominum non solum de potu sed de cibo dixisse, ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei. Manifestans q̄ donec impleatur pascha (hoc est donec figura transiret in veritatem, hoc est, Christus immolatus in cruce, expoliato inferno demersoq̄ diabolo, liberato mundo a tenebrarū seruitute, transiret ad immortalē vitam etiam corporis) non esset amplius comesturus ⁊ bibiturus.

¶ Si autem si nouum aduerbiij vim habeat, verificatur de potu corporali: predixit enim iuxta hunc sensum dominus, q̄ non esset amplius bibitur⁹ vinum vsq̄quo resurgeret a mortuis: ⁊ q̄ tunc esset bibiturus cum ipsis apostolis vinū nouum, id est, nouiter, hoc est, impassibiliter ⁊ non ex indigentia aut siti vt ante passionem indigebat potu ⁊ cibo, s̄ ex potestate.

¶ In raculi sexti questio secunda.

Est iuxta utrunq; sensum duo predixit dominus discipulis. Alterum tristitie: scilicet, q; nō esset amplius in hac passioili vita comesturus ⁊ bibiturus. Alterum letitie celeriter future, scilicet q; tunc transibat ad regnum patris sui, hoc est, ad immortalitatem corporis per resurrectionem, quam infra triduum a morte sua futuram predixerat: in qua immortalitati participes eos esset factururus sui gaudij non solum videndo iuxta primam expositionē, sed etiam simul comedendo ⁊ bibendo iuxta secundam expositionem.

Circa Secundum (scilicet quod facis fac citius) admirationem infert impulsio hec: quomā impellere Judam ad accelerandum negocium proditoris, alienum censeatur non solum a domino sed a quocunq; viro iusto: verba autem hec impulsum sonant ad negocium proditoris exequendum.

Ad hoc Dicitur, q; in negotio proditoris Christi a Juda inuenitur aliquid boni ⁊ aliquid mali. Et bonum quidem inuenitur triplex. Primum secundum effectum, qui est passio Christi. Et quantum ad hoc verba Christi, optatis sunt, quum dicit: quod facis fac citius: optat enim cito pati. Ita q; iuxta hunc sensum non impellit Judam ad accelerandum actionem, sed optat celeritatem passionis. Et hoc suum desiderium asperiebat per hec verba Jude. Tanquam diceret, quod tu facis desidero celerius pati.

¶ Secundum bonum est bonum nature ipsarum actionum Jude: omnis enim actio quantumcunq; mala moraliter quum sit res aliqua, bona est boni

Ientaculi sexti questio secunda Ixxij

tate nature: et ut sic, est a deo. Et quantum ad hoc, verba hec domini sunt preceptius, et significant ordinem diuine prouidentie ad accelerandum actiones. Inde ut tempore statuto a diuina predestinatione adimpleretur passio Christi. Sicut enim malum non est deum cooperari actionibus peccatorum quantum ad bonitatem nature, ita malum non est illas precipere.

¶ Tertium bonum est ordo mali culpe, hoc est, peccati ipsius. Inde, deus enim omnipotens qui mala ordinat in bonum, peccatum. Inde ordinauit in bonum passionis Christi et redemptionis humane. Et quantum ad hoc bonum ordinis, verba domini sunt verba ordinantis, et volentis adimpleri ordine illum utendo iniquitate ipsius. Inde ad bonum.

¶ Malum autem in opere. Inde manifestum est, scilicet ipsum peccatum. Et quo ad hoc verba domini dupliciter exponi possunt. Primo permissiue. Et hoc est verum quantum ad hoc quod Judas peccauit. Secundo factiue, hoc est, quod dominus apertus ipsi. Inde clare et aperte quod sciebat iniquum propositum eius, ut vel sic occasionem habere posset resipiscendi: dum conspiceret magistrum suum tante sanctitatis esse ut cognosceret secretissimum cor eius, et ad quid tunc ipse ire volebat, et non solum quod sciebat in genere, vnus vestrum me traditurus est. Debebat enim hinc penitentia duci qua postea ductus est inutiliter, dicens: peccavi tradens sanguinem iustum. Unde quum in actione sua derelata ad dominum Iesum multiplex bonum desiderabile adesset, rationabiliter a domino impulsus est Judas ad faciendum celeriter unde tot bona conurgerent, relinquendo sibi ipsi curam sue culpe.

Circa Tertiam (omnes enim qui gladium acceperint, &c.) et duplici capite obscura videntur hec domini verba. Primo quantum ad veritatem sententie: quia non videmus verificari quod gladio pereant omnes qui gladium accipiunt, siue iuste siue iniuste accipiant. Secundo ex applicatione istorum verborum ad factum Petri: nam Petrus non videtur peccasse utendo gladio percussio contra aggressores Christi, quum haberet iustum bellum, et manifesta esset iniquitas violentium capere Christum. Et si Petrus iuste usus est gladio, quare pro ratione retrahendi gladium dicitur ei omnis enim qui gladium acceperit, &c. aut enim hec ratio non est ratio ad propositum factum Petri, aut si est ratio ad propositum, Petrus peccauit quod est absurdum.

Ad hoc Dicitur, quod non est sensus dominice huius sententie, gladio materiali perituros eos qui gladium acceperint: sed sensus est quod merebuntur gladio perire: vel quod patientur contrapassum, hoc est, tantum patientur quantum offenderunt, ut per correspondentiam pene gladii ad actionem gladii intelligamus contrapassum. Et hoc proculdubio verificatur licet non secundum speciem, secundum quantitatem tamen pene: iuxta illud quantum se exaltauit in delicijs, tantum illi date tormentorum. Et hic sensus videtur magis consonus littere, pro quanto non loquitur littera de merito, sed futura pena, non enim dicit, merentur gladio perire, sed peribunt gladio. Et per accipere gladium, intelligitur propria autoritate et voluntate uti gladio: principes enim et iudices non accipiunt quasi

Ientaculi sexti questio tertia. Ixxiij.

a seipsis, sed concesso sibi gladio a deo vtuntur: qui sunt ministri dei ad vindictam malorum: vt Petrus prime sue epistole ca. ij. dicit, et Paul. ad Ro. xij. Priuate autem persone defendentes se gladio absque culpa, non accipiunt gladium, propria voluntate: sed coguntur ab iniurioso aggressione vt gladio ad sui defensionem. Stat ergo solida dominicalis sententia, quod omnes qui tanquam a seipsis acceperint gladium, gladio peribunt: hoc est non erunt impuniti, sed tantum patientur quantum offenderint. Ad alteram vero objectionem dicitur, quod licet factum Petri ex parte inuentiois sue et iustissime cause fuerit laudabile, dupliciter tamen mali speciem habuit. Primo quia princeps apparet, dum sciens spontanea magistrum voluntatem ad patiendum, non debuit prentem magistrum et requisito domine si percutimus in gladio, ante responsionem percutere. Secundo (quod magis videtur) quia ad vindictam magis quam ad defensionem percutio illa spectabat. Nam presente cohorte presidis et ministris Iudeorum adeo quod erat turba multa cum armis et c. prudens ratio non debebat mouere Petrum ad defensionem: quam vana, prospiceret hominibus defensio: et potius nocitura esset quam profutura. Prodesse siquidem non poterat, propter tot et tales. Nocere autem multum poterat: utpote quod ministros curie percussissent, et domino imputaret quod armis conatus fuerit se defendere, propter hec enim euitanda scandala dominus statim Malchum sanauit. Quo fit ut percussio illa quasi ad vindictam tenderet: ut faciunt hi qui etsi non possunt euadere, volunt tamen vindictam qualectumque possunt facere antequam capiantur. Et sic percussio Petri habuit speciem vindicte, quam priuatis personis illicita est. Verba ergo domini non extra, propositum allata sunt, pro ratione retrahendi gladium a Petro extractum: quam factum

R

Lentaculi sexti questio quarta.

Petri reprehensibile erat, tanquam habens speciem mali: hoc est vindicte. Et Petrus erat tanquam accipiens gladium: hoc est quasi propria potestate utens gladii ad quasi vindictam.

Utor autem istis quasi et tanquam: quoniam de ipso opere loquor, et non de intentione Petri, quam nesciens quid faceret ad defensionem magistri tenebat. Unde dominus ex duobus capitibus petrum arguit. Primo ex parte facti habentis speciem mali. Secundo ex parte impedimenti quod prestat. Petrus divine ordinationi, nesciens quid faceret.

Circa Quartum de adolescente sequente christum, incertum est quis fuerit, certum tamen videtur quod nullus apostolus fuit. Et quidem quod non fuerit Joannes euangelista, constat ex etate nam tunc temporis Joannes non erat adolescens: quoniam transierat trigessimum etatis sue annum: ut patet computando annos quibus postea vixit usque ad nonagesimum etatis sue annum. Obiit siquidem anno a passione domini sexagesimo septimo vel octavo imperante traiano: quibus annis si addatur quod superest usque ad nonagesimum nonum sue etatis annum, manifeste apparet quod iam erat xxx. annorum ad minus tempore passionis Christi: ac per hoc non erat adolescens. Et quum dicatur iunior Joannes reliquis apostolis, consequens est quod nullus alius apostolorum fuerit ille adolescens.

Siquis etiam verba Marci euangeliste diligenter perspiciat, idem inueniet, nam quum dixisset quod discipuli omnes fugerunt, tanquam e regione commemorans adolescentem, subdit, adolescens autem quidam sequebatur eum. Hinc enim insinuat omnibus apostolis fugientibus adolescentem secum

Ientaculi sexti questio quinta. Ixxiij.

tum esse Christum ac per hoc non esse illū de numero apostolorum.

Quod etiam videtur quod tertio hoc idem ex modo quo optus erat, scilicet in ydone super nudo corpore.

Non videtur siquidem verisimile quod apostolus aliquis sic cooperatus cenasse cum Christo: quā huiusmodi operimētum, scilicet quasi circumuolui vno linteamine, nō sit ordinarius modus vestiendi sed accidentaliter his qui surgunt ex lecto. Et tunc estimari potest quod adolescens ille in lecto erat ibi in orto, et surrexerat vel forte ad rumorem vel ad aperiendum ianuā orti, vel etc. et amās Christum utpote frequenter conuersatus in illo orto sequebatur eum.

Circa Quintum de pasce, scrupulus nōnullus occurrit: ex eo quod dies ille quod passus est Christus erat primus dies pasche: utpote in cuius principio vespertino immolatus erat paschalis agnus, primus autem dies pasce erat sanctus, et nullum opus seruale in eo erat licitum: ut patet **Leui. xxiij.** Quō ergo erat dies preparatiōis ac per hoc opus seruile, ut euāgeliste dicunt.

Et confirmatur ex eo quod Lucas euāgelista dicit quod mulieres quae cum Iesu venerāt de Galilea, viderūt monumentum et quemadmodum positum erat corpus, et reuertentes parauerūt aromata et vnguenta: et sabbato quodē siluerūt secundum mādatum. Vbi apparet quod ipsa die pasce mulieres parauerūt aromata et vnguenta.

Ad hoc dicitur quod festiuitas diei septimi, quae sanctificabatur in memoria quod deus regeuit die septimo ob oī opē quod pararat, excedebat ceteras festiuitates, ita quod nō solū arctius sanctificanda

K **ij.**

Ientaculi sexti questio sexta

erat dies septima, sed etiā violari sine crimine tamē poterat alia festiuitas veniens in feria sexta ob reuerentiā diei septime.

¶ Nec hoc ego somnio: sed ex Exodo ca. xvi. accipi. ibi em̄ expresse mandat absq; exceptiōe cuiuscūq; festiuitatis vt feria sexta colligāt cibaria duplicia, et parent parāda et coquant coquenda propter diē septimā. Quū em̄ sciret lex multas festiuitates posse cōtingere in feria sexta, et nullā exemptā fecerit ab hmoi pparatiōe propter diē septimā, pcessisse videtur vt talis festiuitas in sexta feria eueniens min⁹ sanctificaret: alioquin oportuisset legē disponere et ordinare qd̄ quandoq; (scilicet adueniēte festo in feria sexta) colligēda fuissent cibaria triplicia in feria quinta, et pparanda et coquenda: quod nunquā sancitū inuenit. Et hinc licita erat parascene hoc est pparatio, p solennitate sabbati, et licitū erat et coquere et emere etc. **¶** Et sic cessant obiectiones.

Circa Sextū de verbis Dilati ad pōtīfices Iudeoz, questio ncula occurrit cur pōtīfices Iudeoz recusarunt iudicare et crucifigere p seipsos christū, Dilato his remittente Christū ad eoz iudiciū: vt Joānes euāgelista testat. Mirum em̄ hoc videt: quū tam vebemēter desiderarent et pcurarent occisionē Christi.

Ad hoc Dicitur, q̄ reuera semel tantū pōtīfices Iudeoz recusarūt iudicare Christū, scilicet prima vice: q̄a nō pmittebatur eis dānare ipsum ad mortē vt volebāt, sed tantū modo iudicare ad leuiorē penam.

¶ Quod vt clare p̄cipiat, notanda est series et vborū et gestorum: quoniā ex ea clare apparet sic esse

Ientaculi sexti questio sexta. lxxv.

Pontifices enim quam intulissent christum vinctum in p̄to: iū Pilati vt mandāte Pilato interficeret, tēta runt primo si sine expressiōe specialis criminis ⁊ di scussiōe cause, solo eoz testimonio quasi ex auctori tate possent inducere Pilatū ad p̄sentiendū morti Christi tanq̄ p̄sone abiecte, ⁊ p̄pterea Pilato inter roganti eos quā accusatiōe affertis aduersus ho minē hunc: respōderūt p̄ locū ab auctoritate pro pria, si nō esset hic malefactor nō tibi tradidissē eū. Et tunc Pilatus sciens q̄ p̄ inuidiā tradidissent eū, ⁊ videns eos stare in sua dignitate ⁊ auctoritate q̄siuit repellere a se hanc causam, ⁊ dixit eis, accipi te eū vos, ⁊ secundū legē vestrā iudicate eum.

Ubi duo faciebat: q̄a ⁊ respōdebat p̄sequēter pō tificibus, ⁊ saluabat vitā Christi. Respōdebat q̄dē p̄sequenter, tanq̄ dicens, ex quo vos nō vultis vt ego cognoscā de causa, sed vultis q̄ cognitio vestra sufficiat, accipite eū vos ⁊ iudicate. Saluabat vero vitā Christi, q̄a dixit iudicate secundū legē vestrā, signāter em̄ dixit v̄ram, ⁊ nō dixit legē Moysi: vt p̄ li vestrā itelligeret legē sibi p̄missam seu p̄cessam a romāis. siue illa lex eēt ipsa lex Moysi limitata seu moderata a Romāis quātū ad iurisdictionē mor tis, siue essent statuta aliqua a Romāis, illis data.

Et q̄ iste fuerit verus sensus v̄boz Pilati, testat̄ respōsio p̄tificum quā dixerunt, nobis nō licet in terficere quenquā. Tanq̄ dicerent, iste malefactor mereēt penam mortis, que excedit facultatē nostrā: nobis em̄ nō licet interficere quenq̄. Nec enim re spōsio quum cōstet quod nō est vera secundum legem Moysi absolute (q̄a secundum Moysi legem licitū est eis interficere malefactores multos) opus

Ientaculi sexti questio sexta

est vt intelligatur secundum legem a romanis pmissam seu datā. Vnde patet ratio quare a principio pontifices recusarunt iudicare Christum: quia scilicet volebant ipsum damnari ad mortem, quod eis non pmittabatur ex illa Pilati remissione. Vnde non valentes inducere quasi ex auctoritate Dilatum ad damnationem Christi, descenderunt ad specialia crimina, accusantes ipsum in quattuor que Lucas narrat &c.

¶ De secunda autem vice quum Pilatus dixit, accipite eum vos & crucifigite, alia est ratio & alius sensus. Dixit siquidem hec verba Pilatus postquam examinata fuerat causa Iesu Christi & ab Herode & ab ipso: & adduxerat iam ipsum foras portantem spineam coronam &c. Et non dixit eo sensu nec ea ratione vt pontificibus permitteret potestatem crucifigendi Christum, hanc enim libeter acceptassent: sed eo sensu & ratione vt crimen tanti facinoris, (scilicet interficiendi Christum innocentem) in pontifices retruderet: iuxta consuetum loquendi morem, quos impulsus ab aliquibus vt faciamus aliquid quod nobis videtur iniquum, respondere solemus, ego non possum hoc facere, faciatis vos: non pro hoc probantes aut procedentes quod ipsi faciant, sed retorquentes crimen in eos.

¶ Et quod iste sit verus sensus, & intentus a Pilato & intellectus a pontificibus, patet ex parte quod de Pilati: quia addidit, ego enim non inuenio in eo causam scilicet mortis, ex parte vero pontificum: quia directe responderunt ad retorcionem criminis: dicentes se in hac petitione nullum partem incurrere, sed diuinam legem seruare, responderunt enim, nos legem habemus, & secundum legem debet mori.

Ientaculi sexti questio sexta. Ixxvi.

quia filium dei se recit, Vbi petitionem suam ex lege diuina iustificarunt, et dñm Jesum reū usurpate deitatis dixerunt. Tanquā si dicerent, si de peccato agitur, nō putes nos causam procurare iniquā: quoniam secundum legem, pcedimus. Vnde et Pilatus audito hoc sermone magis timuit displicere Iudeis, absoluendo illum quē lex eorum dignum morte facit.

¶ Nunquā ergo pōtiffices recusarūt iudicare christum ad mortem: sed prima vice recusarunt iudiciū sine facultate damnandi ad mortem.

¶ Secunda autem vice nō recusarunt facultatem crucifigendi Christū: quia non eis oblata fuit a pilato per illa verba: sed refellerunt crimen a se quod Pilatus in eos retorquebat prosequentes causam cōtra Christū. Et sic cessat q̄stio et obiectio.

Vnde in parasce.

ue. M. D. xxiii.

¶

¶